

Bu rapor Diyarbakır'da kadın, çocuk ve LGBTİ+ hakları alanında çalışma yürüten şiddetle mücadele ağı bileşenleri tarafından oluşturulmuştur. 2022-2023 yılları arasında Diyarbakır'da kadınlara, çocuklara ve LGBTİ+lara yönelik gerçekleşen hak ihlallerinin verilerini ve değerlendirmesini içermektedir

DİYARBAKIR ŞİDDETLE MÜCADELE AĞI 2023 YILI RAPORU

DİYARBAKIR ŞİDDETLE MÜCADELE AĞI 2023 YILI DİYARBAKIR RAPORU

1. RAPORUN AMACI

Diyarbakır Şiddetle Mücadele Ağı; kadına, çocuğa ve LGBTİ+lara yönelik şiddet ve hak ihlalleri alanında Diyarbakır'da çalışma yürüten meslek örgütleri, sivil toplum kuruluşları ve sendikaların bir araya gelerek mücadeleyi ve dayanışmayı büyütmek amacıyla kurmuş oldukları bir ağıdır. Bu ağ; mücadeleyi daha etkin ve güçlü bir şekilde yürütmek, süre giden şiddetin farklı boyutlarını belirlemek, nedenlerini tespit etmek ve bu konuda veri toplama ihtiyacını gidermek amacıyla kurulmuştur. 7 Mart 2019'da kuruluşunu deklare eden Şiddetle Mücadele Ağı, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yaratmış olduğu kadına ve LGBTİ+ bireylere yönelik her türlü ayrımcılığa ve şiddete karşı mücadele etmektedir. Diyarbakır Şiddetle Mücadele Ağı, her yıl yayımlanan raporlar aracılığıyla kadına yönelik şiddet başvurularını ortak veri tabanında buluşturarak il düzeyinde veri oluşturmak, bu verilerden yola çıkarak kadına yönelik şiddetle daha etkili bir biçimde mücadele etmek ve gerçeklik üzerinden etkin hak temelli mücadele yürütmeyi amaçlamaktadır.

2. YÖNTEM ve VERİLER

Ağ bileşenlerinden; Rosa Kadın Derneği, Diyarbakır Barosu Kadın Hakları Merkezi, Diyarbakır Barosu LGBTİ+ Hakları Komisyonu, İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi Kadın Komisyonunun verilerinden, **20.11.2022-20.11.2023** tarih aralığında bileşenler tarafından alınmış başvurulara ve Özgürlük için Hukukçular Derneği Kadın Komisyonu, KESK Amed Kadın Meclisi (Eğitim-Sen, SES, Tüm Bel-Sen-Haber Sen) Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Diyarbakır Şubesi, Diyarbakır Tabipler Odası Kadın Komisyonu ve Dayanışmanın Kadın Hali Derneği değerlendirmelerine dayanmaktadır. Aynı zamanda bu raporda ağ bileşeni kurumların, şiddet başvurularının süreçlerini yürütürken edindikleri gözlemler, tespitler ve çözüm önerilerine de yer verilmiştir. Elimizdeki verilere göre; vakaları bu rapor aracılığıyla sizlerle paylaşmak istiyoruz. Şiddetle mücadele ağında başvuru alma yöntemiyle çalışan kurumların oluşturduğu veri havuzuna göre Diyarbakır özelinde 20 Kasım 2022- 20 Kasım 2023 tarihleri arasında toplam **1499** başvuru yapılmıştır. Bu başvurular başvuru beyanlarına göre kategorize edilmiştir. Fakat bir şiddet türünün birden fazla şiddet türünü içerdiği unutulmamalıdır. Açıklayacağımız veriler şiddetin iç içeliği göz önüne alınarak ve

başvurucuların beyanları esas alınarak değerlendirilmiştir. Bundan dolayı başvuru sayısı ile şiddet türlerinin sayıları doğru orantılı değildir. Fiziksel şiddet aynı zamanda hem psikolojik hem ekonomik hem de cinsel şiddet içerebilmektedir. Bu sayılar gerçek şiddet oranlarını yansıtmamaktadır. Zira rapor dışında kalan ve adli makamlara yansımayan olaylar ile hiçbir kuruma yansımamış olaylar bu sayıların dışındadır. Bu esasa dayanarak Diyarbakır'da başvuru mağdur beyanlarına göre;

ŞİDDET TÜRLERİ	
Psikolojik şiddet	1410
Ekonomik şiddet	1275
Fiziksel şiddet	904
Diğer şiddet türleri	546
Cinsel şiddet	319
Dijital şiddet	147
Sosyal şiddet	17
Kuşkulu/şüpheli ölümler	2
Kadın cinayeti	9
İntihara teşebbüs	7
Lgbti+'lara yönelik şiddet	22

- 2022 yılında açıkladığımız raporda psikolojik şiddet 1. sırada, fiziksel şiddet ise 2. sıradayken bu yıl psikolojik şiddet hala 1. sırada iken 2. sıradaki şiddet türü ise ekonomik şiddet olmuştur. 2022 yılında gelen başvuruların 1095'i ekonomik şiddet içerirken bu yıl gelen başvuruların 1275'nde ekonomik şiddet ciddi oradan öne çıkmıştır.
- Diyarbakır'da en az 2 şüpheli olmak üzere 9 kadın aile içi ve toplumsal alanda şiddet sonucu yaşamını yitirmiştir.
- Diğer şiddet kategorisi ise ısrarlı takip, sözlü taciz, ajanlaştırma, cezaevlerinde yaşanan ihlaller, şantaj, cenaze teslimleri, kolluk tacizi ve tehdidi ile ilgili başvuruları içermektedir.
- Diğer şiddet türlerinde 2022 yılına göre ciddi bir artış söz konusudur. Geçen yıla göre 3,6 katlık bir artış göstermiştir. Bu şiddet türleri daha çok kolluk ve kamu gücüne dayanan kişi veya kişilerce gerçekleşmektedir. Özellikle cezaevlerinde yaşan hak ihalelerindeki artış, bu kategoride büyük bir paya sahiptir. Aynı zamanda tehdit, şantaj, sözlü taciz gibi olaylarda sıklıkla yaşanmaktadır.
- Başvurucuların taleplerine göre değişmekle birlikte çoğunlukla hukuki destek ve danışmanlık hizmeti ile psikolojik destek sunulmuştur.
- LGBTİ+lardan aldığımız başvuruları incelediğimizde ise ayrımcılık suçları, nefret söylemleri ile yoğun olarak fiziksel şiddet içerikli başvuruların söz konusu olduğunu görmekteyiz. Başvuru sayısının her kanaldan artan baskılar nedeniyle 2 katına çıktığını görmekteyiz. Ancak özellikle belirtmek isteriz ki mevcut baskılar nedeniyle LGBTİ+lar başvuru mekanizmalarını diğer dezavantajlı gruplara kıyasla daha az kullanabilmektedir. Bu nedenle başvuru sayısının azlığının toplumsal bir gerçekliği bulunmamaktadır.
- Sosyal şiddet kategorisi kültürel şiddet ile ilişkili başvurular içermektedir. Sosyal şiddet türünde ise geçen yıla göre bir gerileme söz konusudur.

- Bu yıl başvurucuların beyanı esasında dijital şiddetin ön plana çıkmasıyla ise ayrı bir şiddet türü olarak tabloda yer verilmiştir. Dijital şiddetin bir araç olarak kullanıldığı unutulmamalıdır. Dijital şiddet beraberinde tehdit, şantaj, cinsel taciz, psikolojik şiddet gibi birçok şiddeti getirmektedir. Ayrıca dijital şiddet yoğun olarak kadınların yaşam tarzını kısıtlayan bir baskı aracı olarak kullanılmaktadır.
- Diyarbakır Barosu Çocuk Hakları Merkezinin 20-11-2022 ile 20-11-2023 tarihleri arasında aldığı başvurular aşağıda tabloda gösterilmiştir. Diyarbakır'da son bir yılda 996 çocuk cinsel şiddete maruz bırakılmıştır. Çocukların cinsel istismarı **741** başvuru ile ilk sırada yer almaktadır. (*Diyarbakır Barosu Çocuk Hakları Merkezi tarafından Diyarbakır Barosu CMK biriminden alınan verilere göre, şu suç iddiası ile şu kadar çocuğa avukat görevlendirmesi yapılmıştır.*)

ŞİDDET TÜRÜ	MAĞDUR SAYISI
Cinsel Taciz	78
Reşit Olmayanla Cinsel İlişki	177
Çocukların Cinsel istismarı	741

- Çocuklara yönelik cinsel suçların tespit ve ihbarında yaşanan zorluk nedeniyle Türkiye'de meydana gelen her kriz döneminde olduğu gibi 6 Şubat tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremlerden sonra da uzunca bir süre bu suçların tespiti yapılamamıştır. Bunun yanında yeni eğitim yılının başlamasıyla birlikte cinsel suçların tespitinde yüksek bir artış meydana gelmiştir. Covid-19 pandemisi ile benzerlik gösteren bu durum çocukların sosyal ortamdan izole olduklarında güven duydukları kişilere de genelde ulaşamadıklarını ve bu sebeple de maruz kaldıkları eylemlerin tespitinde zorluk yaşandığını göstermektedir.

- Diyarbakır Barosu Çocuk Hakları Merkezi tarafından takibi yapılan dosyalarda çocuk adalet sistemindeki aksaklıklar nedeniyle birçok sorun yaşanmaktadır. Adli ve yargı makamlarının pasifliği ve yetersizliği nedeniyle adli sistem içerisine giren çocuklar örselenmekte ve ikincil mağduriyete maruz bırakılmaktadır. Çocuk odaklı olmayan yargılamalar neticesinde özellikle failer korunarak cezasızlık pratiği yaratılmaktadır. Bu durum bir tarafın kamu gücünü elinde bulunduran failer tarafından işlenen suçlarda daha çok karşımıza çıkmaktadır.

Açıkladığımız bu genel durumlar karşısında çocukların adalete erişimlerini kolaylaştıracak ve çocukların adli sistem içerisinden örselenmeden çıkmasını sağlayacak çocuk odaklı sistemlerin oluşturulması gereklidir.

Görüldüğü üzere;

Veriler incelendiğinde kadınların, çocukların ve LGBTİ+'ların en fazla maruz kaldıkları şiddet biçiminin psikolojik, fiziksel ve ekonomik şiddet olduğu ortaya çıkmıştır. Psikolojik şiddet tek başına uygulandığı gibi fiziksel, ekonomik, dijital, flört şiddeti veya ısrarlı takip gibi diğer şiddet biçimleriyle birlikte de uygulanmaktadır. Kadınlar ve LGBTİ+'lar bu şiddet türlerinin birçoğuna toplumsal alanlarda maruz kalmaktadırlar. Kadınlar ve LGBTİ+'lar çatışmalı ortamda, hapisanelerde, yurtlarda ve hastanelerde maruz kaldıkları şiddet sonucu yaşamlarını yitirmektedirler. Çocuklar ise hem aile içinde hem de toplumsal alanda ciddi düzeyde şiddete maruz bırakılmaktadır. Çocuklar cinsel istismar, çocuk işçiliği, yaşam hakkı ihlali, şüpheli ölümler, eğitim ve beslenme hakkının ihlali gibi birçok ihlalin yoğun olarak yaşandığı bir ortamda yaşamaktadırlar.

Diyarbakır'da kadınların, çocukların ve LGBTİ+'ların maruz kaldıkları şiddetlerin ihlaller zinciri oluşturması ayrıca değerlendirme ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Diyarbakır özelinde yaşanan ihlallere dair gözlem ve değerlendirme kısmı özel savaş politikaları, cezaevleri ve İşkence-Kötü Muamele İhlalleri ve hukuki değerlendirme olmak üzere üç ayrı başlıkta ele alınacaktır. Bu başlıklar yine Şiddetle Mücadele Ağı'nda yer alan kurumların, gözlem, izleme, değerlendirme ve başvurulara dayanarak yaptığı değerlendirmeleri içerir. Bu değerlendirmeler Diyarbakır ilinden yola çıkılarak yapılırsa da ortak sorunlar bağlamında ülkenin tamamını kapsamaktadır. Yaşanan ihlal ve şiddet vakaları örnekler üzerinden desteklenmiştir.

3. DEĞERLENDİRME

Özel Savaş Politikaları Kapsamında Değerlendirme

Tüm Türkiye'de kadına yönelik şiddetin hız kazandığı, kadın katliamlarının kırım boyutuna vardığı, yeni yeni şiddet türlerinin yaratıldığı mevcut durumda; adına "özel savaş politikası" dediğimiz politikalarla, bölgedeki kadına yönelik şiddet ve katliamlar çok daha ciddi bir boyuta varmıştır. Kürt ve kadın düşmanlığıyla hareket eden ve bölgeye özel olarak gönderilen üniformalı/üniformasız erkekler üzerinden üretilen bu politikalarla; kadınların bedeni, dili, kimliği ve varlığı hedef alınmaktadır. Türkiye'nin her yerinde uygulanan bu politika; bölgede çok daha yoğun bir şekilde uygulanmaktadır. Politik, sosyal, kültürel, ekonomik vb. tüm alanları hedefi haline getiren özel savaş politikaları, aynı zamanda toplumun ve bireyin zihniyetine de odaklanarak, kadınların hak arayışlarına karşı bir sindirme, yıldırma ve korkutma aracı olarak da kullanılmaktadır. Bu politikaların bir sonucu olarak bölge kentlerinin çoğunda fuhuş ve madde bağımlılığında da çok ciddi artışlar yaşanmakta olup, toplumu iradesizleştirmeye yönelik uygulanan bu asimilasyon politikaları da özel savaşın birer parçası olarak karşımıza çıkmaktadır.

Erkek egemen sistem tarihsel süreç içerisinde özel savaş politikalarını uygularken yargı mekanizmalarını her daim iktidarını korumaya almak üzere araçsallaştırmıştır. Kadınların siyasete, demokrasi ve barış mücadelesine, ekoloji mücadelesine ve hukukun iyileştirilmesi mücadelesine öncülük yapıyor olmaları; kadınları, bu mücadeleden korkan iktidarların hedefi haline getirmiş, her gün onlarca kadın yargısal şiddete maruz bırakılarak tutuklanıp hapishanelerde tutsak alınmıştır. Kadınlar, özgürlüklerinden mahrum bırakılmakla birlikte iktidarın uygulayıcıları tarafından hapishanelerde çıplak arama, fiziki müdahale, ayakta sayım dayatmaları, darp, hakaret, ağırlaştırılmış tecrit, uzun süreli tekli odalarda ve hücrelerde tek başlarına tutulma uygulamaları, sosyal faaliyetlerden yararlandırmama ve buna benzer pek çok uygulamalara tabi tutularak hem fiziksel hem de ruhsal bütünlüklerine zarar veren işkence uygulamalarına maruz bırakılmaktadırlar. Kadın katilleri iyi halli oldukları gerekçesiyle tahliye edilirken İdare ve Gözlem kurullarının kadın tutsakların koşullu saliverilme ve denetimli serbestlik haklarından yararlanıp yararlanmayacaklarına yönelik iyi halli olup olmadıkları kararı verirken soyut ve subjektif yorumlarda bulunmaları, politik temelli yargılamalar neticesinde kesinleşen hapis cezası bulunan tutsaklar açısından pişman olduklarına dair beyan istemeleri, bu sebeple birçok kadın tutsağın denetimli serbestlik ve

koşullu salıverilme haklarından mahrum bırakılması erk iktidarın kadına yönelik özel savaş politikalarından biri olarak kendisi göstermektedir.

Kadın insan hakları savunucuları ve özelde de Kürt olmaktan kaynaklı olarak kesişimsel ayrımcılığa maruz kalan "Kürt kadın insan hakları savunucuları", oldukça uzun bir süredir sistematik yargı tacizi altındadır. Haklarında açılan soruşturmalar, her defasında sabahın erken saatlerinde yapılan ev aramaları, uzun süre gözaltında tutulma, tutuklanma ve astronomik cezalara maruz kalma gibi pratikler Kürt kadın hak savunucularının yargı erki kullanılarak susturulmaya çalışıldığını göstermektedir. Yargı taciziyle, tek bir kişiye yönelik uygulama, muhalif olan bir kitlenin tamamı üzerinde bir etki oluşturmakta –en azından bu hedeflenmekte ve bu durum, toplum örgütlenmesinin özünü oluşturan demokrasiye hasar vermektedir.

Kadınlar birlikte oldukları ya da boşanmak istedikleri eşleri, partnerleri, ilişki istemedikleri bir yabancı, ağabeyleri, babaları, en yakınlarındaki erkekler tarafından şiddete uğramakta veya katledilmektedirler. 13 Kasım 2022 tarihinde fail Musa Sevim tarafından uzun süre duygusal birlikteliğe zorlanan Meryem Sevim, kendisiyle birlikte olmak istemediğini belirtmesine rağmen sistematik olarak psikolojik şiddete maruz kalmış ve failin evlenme teklifini reddetmesiyle katledilmiştir. Musa Sevim uzun bir süre sonra kurumların gündemde tutması ve baskısıyla tutuklanabilmiştir. Geçtiğimiz günlerde yapılan ilk duruşma esnasında kadın avukatlara ve duruşmaya katılma talep eden kurumlara saldıracak şekilde konuşup, kriminalize etmesi, kullandığı argümanlar Musa Sevim'in özel savaş politikaları kapsamında bir profil olmasının en önemli göstergesidir.

Ancak belirttiğimiz katliamların, şiddet türlerinin failleri; arkalarına aldıkları kamu gücü ve kuşandıkları "cezasızlık politikası" zırhıyla başlarına hiçbir şey gelmeyeceğini bildikleri için de asla fail olmaktan vazgeçmemektedirler. Failerin kovuşturulmaması, yargı önüne çıkarılmaması, bir yargı kararı ile cezalandırılmaması veya iyi hal, haksız tahrik indirimleri neticesinde çok az sembolik cezalarla cezalandırılması, verilen cezaların uygulanmaması gibi hususlar şiddet faillerine yönelik uygulanan en sık cezasızlık yöntemlerinden bazılarıdır. Cezasızlık politikaları, aynı zamanda "failerin zaten bir yaptırımla karşılaşmayacağı düşüncesine sahip olan" şiddet mağduru kadınlar için, adalete erişim ve hak arama yolunda da büyük bir engeldir.

Aile içi şiddet ve kadın cinayetlerinde Türkiye'deki tablo değişmemekte, ekonomik yoksulluğun kısıcında kadınları kısır bir döngüye hapsedmektedir. Fiziksel şiddet gerçekliğinin yanı sıra son iki yılda ekonomik yoksunluk ve geçinememek üzerine kadınların kurumlarımıza olan başvuruların artması bunun en önemli göstergelerindendir.

Öte yandan toplumun tamamına sirayet eden ekonomik kriz ve yoksulluk; kentimizde yaşanan deprem felaketiyle birlikte artan yıkılan binalar artan kiralar ve hala sürmekte olan barınma problemi kadınlar ve çocuklar üzerinde çok daha olumsuz etkilere sahip olup, bu yıl çok daha yakıcı bir hale gelmiştir. Özellikle mevcut konteyner kentlerde barınan kadın, çocuk ve LGBTİ+ ar en temel fiziksel ihtiyaçlarını karşılayamamakla birlikte mal ve can güvenlikleri de sağlanamamaktadır. Kadınların, çocukların, mültecilerin ucuz iş gücü olarak kullanıldığı mevcut ortamda; sırf geçinebilme kaygısıyla yaşamda geri kalan her şeyden feragat etmiş bir toplum gerçekliğiyle karşı karşıyayız. Maddi olanaksızlıklar ve artan yoksulluk, ekonomik bağımsızlığı olmayan kadını mecburen erkeğe bağımlı kılmakta olup; şiddetten kurtulmanın ilk ve en büyük engeli haline gelmiştir.

Hukuki Değerlendirme

Her geçen yıl kadına yönelik şiddet artarak devam etmektedir. Geçtiğimiz yıldan bu yana kadınlar ne yazık ki şiddetin her türlüüne maruz kalmakta ve devletin uygulamış olduğu cezasızlık politikası erkeklere güç vermeye devam etmektedir. Başvuru mekanizmalarındaki zorluklar, kadınların inandırıcılığın sorgulanması durumları, kadınların ihtiyacı olan koruyucu ve önleyici tedbirlerin verilmemesi veya yetersiz verilmesi, tedbirlere uymayan şiddet failine zorlama hapislerinin uygulanmaması, dosyalarda gizlilik kararları verilerek ceza davalarının kamuoyundan ve kadın örgütlerinden kaçırılması, kadın örgütlerinin müdahillik taleplerinin reddedilerek şiddet mağduru kadının yalnızlaştırılması, şiddet faillerine hiç ceza verilmemesi ya da verilen cezalarda haksız tahrik, iyi hal indirimi gibi sembolik cezaların uygulanması durumu kadına yönelik işlenen suçların yargı eliyle cezasızlıkla sonuçlanmasına yol açmaktadır.

6284 sayılı kanun Türkiye'de kadına yönelik şiddetle mücadelede en önemli mekanizmalardan biridir. İstanbul Sözleşmesinin feshedildiği dönemde olduğu gibi şimdi de iktidar ve iktidar yanlıları kendilerince 'aileyi yok ettiği', 'eş cinselliği özendirdiği' ve benzeri ifadelerle sebepler öne sürerek 6284 sayılı yasayı hedef göstermektedir. İstanbul

Sözleşmesinin feshinden sonra 6284 sayılı kanunun uygulanmasında da çok ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır. Kadınlar, 6284 sayılı Kanundan çoğunlukla önleyici tedbir kararları çerçevesinde faydalanmaktadır. İstanbul sözleşmesinden çekilme kararı sonrası koruma tedbiri başvuruları gerekçesiz veya somut delil yokluğundan reddedilmektedir. Oysaki 6284 sayılı yasaya göre koruma tedbirleri için somut delil şartı aranmaması, mağdurun/kadının beyanına üstünlük tanınması gerekir. Tedbir kararlarının çoğu kopyala yapıştır şeklinde verilmekte kadınların özgün taleplerini karşılamamaktadır. Önleyici tedbirlerin bir kısmı dışında kalan tedbirler fiili olarak uygulanmamaktadır. Geçici maddi yardım ve sığınak sağlanması gibi kadınların güçlenmesine yönelik destekleri içeren kararlar daha az alınmakta, şiddet uygulayanı evden uzaklaştıran tedbir kararları çalışmayan pek çok kadının ekonomik olarak güçsüz kalmasına sebep olmaktadır.

2016 yılında başlayan kayyım politikası bölgede ve Diyarbakır'da birçok sığınma evini işlevsiz hale getirmiştir. Nüfusu yüz bini geçen belediyelerin kadın sığınağı açması gerekiyken belediyeler sığınak açmadıkları gibi var olan sığınakları da kapatıp işlevsiz hale getirmiştir. Sığınaklardaki kadınların durumuyla ilgili bilgi alınması neredeyse imkânsız hale gelmiştir. Şönimlerde karşılaşılan kötü uygulamaların başında kadınlarla caydırıcı ve yanlış bilgilerin paylaşılması, sığınak ve diğer uzman desteklerine ilişkin taleplerin darp raporu veya tedbir kararı olmadığı için reddedilmesi, 12 yaşından büyük erkek çocuklarının kadınlarla birlikte sığınaklara alınmaması, mülteci/yabancı kadınların sığınak taleplerinin reddi uygulamaları gelmektedir. Şönimlerin bu uygulamaları kadınların şiddet uygulayanla aynı eve geri dönmesine yol açmaktadır.

Son zamanlarda nafaka hakkı üzerine yapılan tartışmalar yanlış ya da eksik bilgiler içermekte ve kadınlardan yana bir bakış açısından tamamen uzaktır. Yapılan tartışmalarda kullanılan söylemler bu tartışmaların ardında kadınların bağımsız hayat kurabilmelerini, şiddetten uzak hayat kurmalarını engellemeye çalışan bir yaklaşım olduğunu göstermektedir. Nafaka hakkının kısıtlanmasına ilişkin sürekli gündeme gelen yasa değişiklikleri, iktidar ve iktidar yanlılarının aleyhe konuşmaları ve medyada oluşturulan yanlış algı mahkemelerde de olumsuz etki yaratmaktadır. Yapılan propagandaların sonucu nafaka ya hiç verilmemekte ya da çok düşük miktarlarda belirlenmektedir. Miktarlar çok düşük olmasına rağmen nafakanın tahsilatı çok zor olmakta ve çoğu zaman nafaka tahsil edilememektedir. Bir yasal düzenleme yapılırsa eğer yapılacak düzenleme nafaka süresi ve kusur konusunda olmamalıdır. Hukuki

süreçler sonunda nafaka yükümlülüğünün yerine getirilmesine ilişkin güçlükler tespit edilmeli ve buna ilişkin çözümler üretilmelidir. Nafaka verilmeyen ya da nafaka verilip de alamayan kadınların mağduriyetlerini giderici ara formüller bulunmalı, kadınların yoksulluğa düşmelerinin önü kesilmelidir.

Seçim süresince sürekli olarak Kürtaj ve nafaka hakkı aleyhine propagandalar yapılarak kadınların bu haklara ulaşması zorlaştırılmıştır. Kamu bütçesiyle işletilen tv kanalları, basın ve yayın organları ile sosyal medya platformlarında nafaka hakkı ve kürtaj hakkı aleyhine kadın düşmanlığı içeren paylaşımlar yapılarak ayrımcılık yasağı ihlal edilmiştir. Bugün devlet hastanelerinde kürtaj hizmeti sunulmayarak suç işlenmektedir. Ayrıca sunulmayan bu hizmet nedeniyle kadınlar çareyi başka yollarda arayarak cinsel sağlıklarını ve vücut bütünlüklerini kaybetmektedirler.

Burada listeleyemeyeceğimiz kadar çok sayıda kadın adli makamlara yaptıkları başvuruların karşılıksız kalması sebebiyle önleyici ve koruyucu tedbirlerden faydalanamamış ve bunun sonucunda maddi ve manevi zarar görmüştür. İstanbul sözleşmesinden çekilmenin ardından 6284 sayılı Kanunda yer alan hükümleri uygulamak zorlaşmıştır. Yargının her ayağında eksik bulunan toplumsal cinsiyet ve kadın bilinci yokluğu nedeniyle alınan kararlar ve talep edilen tedbirler kadınları korumakta yetersiz kalmaktadır. Diyarbakır Barosu Kadın Hakları Merkezince takip edilmek üzere katılma talebi sunulan yüzlerce dosyada katılma talepleri reddedilmiştir. Gönüllü kadın avukatlarca takip edilen onlarca kadın cinayeti, cinsel saldırı, taciz, kasten yaralama ve tehdit dosyası ise uzun yargılama süreleri nedeniyle adaletin kadınlar bakımından tecelli edemediğini göstermektedir. Ayrıca Adalet Bakanlığınca sunulan Adli Yardım bütçesinin kısıtlı olması boşanma, nafaka ve velayet davası açmak isteyen ancak yeterli ekonomik desteğe sahip olamayan kadınların bu haklarına ulaşmalarını engellemektedir.

Kadınların dayanışmak ve politika oluşturmak üzere kurdukları sivil toplum kuruluşlarına yönelik saldırılar, karalama kampanyaları ve baskılar her gün artmaktadır. Bu minvalde Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformuna kapatılma davası açılmıştır. Her ne kadar beraat kararı alınsa da böylesi bir dava faaliyet yürüten birçok kadın kurumunun üye kaybetmesine, baskı görmesine ve hedef haline getirilmelerine neden olmuştur. Yine kentimizde aktif olarak faaliyet gösteren Rosa Kadın Derneği üyelerine yönelik olarak sık sık hukuka aykırı bir şekilde gözaltılar ve aramalar yapılmaktadır. Buna yönelik bir başka

örnek ise "29.11.2022 tarihinde Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başlatılan bir soruşturma kapsamında Tevgera Jinên Azad aktivistleri (TJA), Halkların Demokratik Partisi ve Demokratik Bölgeler Partisi yöneticisi ve üyesi 23 kadın, Diyarbakır'da kaldıkları evlere kolluk güçleri tarafından operasyon düzenlenerek, işkence ile gözaltına alındı. Söz konusu evlerde arama yapıldı ve kadınların eşyalarına el konuldu. 24 saat geçerli olmak üzere gözaltına alınan kadınların avukatları ile görüşmeleri hakkında da "kısıtlılık" kararı verildi. Kolluk güçleri tarafından gözaltına alınan kadınlara karşı fiziki şiddet dahil her türlü şiddet biçimleri uygulandı. Kadınlar elleri ters kelepçeli bir şekilde Diyarbakır Emniyet Müdürlüğünde saatlerce bekletildi. Bunun yanında yine elleri ters kelepçeli bir şekilde karayolu ile Ankara'ya götürüldü. Gözaltına alınan kadınlar arasında kısa zaman önce trafik kazası geçirdiği için hala yaralı olanlar, ağır derecede kronik rahatsızlığı olanlar da vardı. Ankara Sulh ceza hakimliği sorgusu ardından da 9 kadın hukuksuz bir şekilde yaklaşık bir yıl boyunca tutuklu kaldı. Tutukluluk sürecinde kanunen bir yıl içinde 11, 12 defa yapılması zorunlu olan tutukluluk değerlendirmeleri, bu dosyada sadece 3,4 defa yapıldı. Soruşturma kapsamında gözaltına alınan kadınlara ev baskını ve gözaltı kararı öncesinde soruşturmaya yönelik olarak herhangi bir şekilde kolluğa ifade verilmesi için bir çağrı yapılmamış olup 29.11.2022 günü sabah saatlerinde gerçekleştirilen ev aramaları ile kadınlar gözaltına alınmışlardır. Yine gözaltı yapıldığı esnada kadınların yakınlarına haber verme ve avukata erişim haklarının ihlal edildi. Ayrıca arama işlemi sırasında kadınların bandrollü kitap ve dergilerine de kolluk güçleri tarafından el konuldu. Gözaltına alınan kadınlar hakkında verilen "24 saatlik avukat ile görüşme kısıtlaması kararı" ile; gözaltına alınan kadınların dış dünya ile bağlantısının tamamıyla koparıldığı, bu durumun da savunma hakkı, özgürlük ve güvenlik hakkı ihlaline yol açmıştır. "

Öte yandan bilindiği üzere 6 Şubat'ta meydana gelen deprem Diyarbakır dahil 10 ili çok ciddi şekilde etkilemiştir. Deprem sonrasında, depremden etkilenen illerde kadına yönelik şiddetle mücadele mekanizmalarının ve şiddete maruz kalan ya da kalma riski altında olan kadınların durumuna ilişkin etkili bir çalışma yürütülemediği görülmüştür. Kadınlar hali hazırda şiddete maruz kaldığında ulaşabileceği bir şiddetle mücadele mekanizması bulmakta oldukça zorlanırken, yaşanan deprem sonrasında kadınların ulaşabileceği bir mekanizma bulması imkânsız hale gelmiştir. Kadınlar en temel haklarından olan sağlığa erişim, barınma gibi temel haklarından yoksun bırakılmıştır. Kadınların ihtiyaçları devlet eliyle değil bölgede faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları tarafından giderilmeye çalışılmıştır. Ayrıca cinsiyetçi iş

bölümü deprem sonrasında da kadınların hayatlarını zorlaştırmayı sürdürmüştür. Kadınlar depremin ardından dağıtılan yardımlar için kuyruğa yalnız girmekte, su sıkıntısının olduğu koşullarda çadırın, eldeki kıyafetlerin temizliğini yine kadın kendisi sağlamaya çalışmaktadır. Resmi olarak henüz boşanmamış olmakla birlikte boşanma sürecinde olan ya da kendisine şiddet uygulayan kocasından deprem öncesinde ayrı yaşayan veya bu süreçte ayrı yaşamaya karar veren kadınların resmiyette hala aynı ailede oldukları varsayıldığı için çadıra ulaşamadıklarını, çadıra erişimde yaşadığı zorluğun onları şiddet uygulayan erkekle, erkeğin ailesiyle ya da kendi ailesiyle kalmaya mecbur bırakılmıştır. Bu durumun kadınların şiddete maruz kalma riskini daha da arttırmıştır.

2023 yılı içerisinde sık sık gündeme gelen birçok öğrencinin yaşamına mal olan başka bir durum ise üniversiteler ve yurtlarda yaşanan olaylardır. Kyk yurtlarında barınan kadın öğrencilerin özel alanları ihlal edilmekte, ayrımcılık yasağı ihlal edilerek kadınların eğitim hakkına zarar verilmektedir. Can ve mal güvenlikleri sağlanmayan birçok kadın üniversite eğitimini yarıda bırakmaktadır. Kadınların talep ve başvuruları ise hukuka aykırı usuller ve gerekçeler ile reddedilmektedir.

Cezaevleri ve İşkence-Kötü Muamele İhlalleri Kapsamında Değerlendirme

Diyarbakır Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda tutulan kadın mahpuslardan alınan beyanlar ve yaşanan hak ihlallerine ilişkin tespitler şöyledir;

- Mahpuslar arasında yardımlaşma kapsamında; çoğu odalarda ihtiyaç bulunmasına karşın depolarda malzeme ve eşyaları bulunan bir mahpusun başka bir mahpusa hibe etmesine, ihtiyaçlarının karşılanmasına izin verilmeyerek mağduriyete yol açıldığı, birçok odada buzdolabı, televizyon vb. eksikliklerin bulunduğu ve bu ihtiyaçları karşılamaya maddi olarak imkanlarının el vermediğini, keyfi olarak da depolarda eşyaların tutulduğu,
- İstihbarattan gelen kişilerle görüşmeyi kabul etmediklerini idareye bildiren mahpuslara 'avukatınız geldi' şeklinde yanıltıcı bilgi verilerek zorla görüşme dayatıldığı,
- Kurum müdürüne sorunlarını koğuş olarak aktarmak için talepte bulunulmasına karşın tek kişi ile görüşmenin kabul edildiğini ve bu uygulamanın taleplerin iletilmesinde eksikliklere sebebiyet verdiği, dilekçeyle belirtilen taleplerin karşılanmadığı,

- Koşullarda yapılan genel aramalarda insan onuruyla bağdaşmayacak muamelelere maruz kalıldığı, eşyaların özensizce aranıp dağıtıldığı ve bu sebeple birçok eşyanın zarar gördüğü, kantinde satın alınan eşyaların bile gerekçe gösterilmeksizin keyfi olarak toplatıldığı (örneğin kantinden alınan sarı ipler),
- Cezaevi İdaresinin iki yıl önce verilen bir disiplin soruşturmasını gerekçe göstermesi sebebiyle koşullar arası sosyal faaliyetlerin engellendiği, kursların açılmadığı, spor ve sohbet imkanlarının hiçbir biçimde mahpuslara kullanılmadığı,
- Koşulların üst katları (yatak kısmı) ve tuvalet-banyoların görür şekilde gün boyu açık olacak şekilde kameralar yerleştirildiği, özel hayatın gizliliğinin edildiğini,
- Tutuklandıktan sonra cezaevi kabul birimine getirilen çok sayıda mahpusa çıplak arama dayatıldığını, itiraz edenlerin darp edilip disiplin cezası aldıklarını,
- Cezaevinde yeterli doktor ve sağlık personeli bulundurulmadığı, kurum revirindeki doktorların sık sık değişmesi sebebiyle mahpusların tedavi sürecinde aksamalara sebebiyet verildiği, hastane sevklerinin geç yapıldığı, jandarma birimleri tarafından tedavi için hastaneye götürülen mahpuslara çift kelepçe uygulandığı, mahpusların sığamayacağı darlıkta olan tekli ring aracı ile sevklerinin yapıldığı, hastanelerde ve revirde kelepçeli muayenenin yapıldığı, sevk esnasında tacize varan aramalara maruz kaldıklarını, itiraz etmeleri sebebiyle de mahpusların disiplin cezası aldıklarını,
- Yemeklerin besin kalitesinin düşük olduğu, yemek çeşitleri ve porsiyonlarının az olmasıyla birlikte yemeklerin yapılışında kullanılan ürünlerin hijyenik olmadığı belirtilmiştir. Her geçen gün yemeklerin daha da kötüleştiği ve özellikle hasta veya vejetaryen mahpusların yetersiz ve sağlıksız beslendikleri belirtilmiştir. Ağır hasta mahpus Semire Direkçi, yaşadığı sağlık sorunlarından kaynaklı olarak, raporlarıyla birlikte cezaevi idaresine başvuruda bulunulmasına karşın, ortak yemek verilmesi sebebiyle yeterince beslenemediğini,
- İki ayda bir olmak üzere belirtilen ayların sadece ilk haftasında kitapların kabul edildiğini, kitap kotasının 10 kitap olarak sınırlandırıldığını, okunan kitapların başka koşula gönderilmesine izin verilmediğini, İç postanın ücretsiz olmasına dair yapılan itirazların mahkeme tarafından kabul edilmesine rağmen ücretin alınmaya devam ettiğini,

- Sadece belli gazetelere izin verildiği, Yeni Yaşam ve Evrensel gibi gazetelere erişimin engellendiği, talep edilen gazete ve dergilerin yasal olmasına rağmen cezaevi idaresi tarafından verilmediğini,
- İdare ve Gözlem kurullarının mahpusların koşullu salıverilme ve denetimli serbestlik haklarından yararlanıp yararlanmayacaklarına yönelik iyi halli olup olmadıkları kararı verirken soyut ve subjektif yorumlarda buldukları, politik temelli yargılamalar neticesinde kesinleşen hapis cezası bulunan mahpuslar açısından pişman olduklarına dair beyan istenildiği, bu sebeple birçok mahpusun, denetimli serbestlik ve koşullu salıverilme haklarından mahrum bırakıldığını,
- Aile görüşlerinde cezaevine ait fotoğraf makinesiyle çekilen fotoğrafların görüş esnasında ailelere verilmesine izin verilmediğini,
- Şalvarın cezaevinde yasaklı kıyafet olarak belirlendiğini,
- Posta yolu ile mahpuslara gönderilen kıyafetlerin teslim alınabilmesi için eski kıyafetlerin aileye görüş esnasında teslim edilmesi gerektiği, eski kıyafetlerin depoya bırakılmasına izin verilmediği bu sebeple görüşe ailelerin gelmemesi durumunda yeni kıyafetlerin kendilerine teslim edilmediğini,
- Kantin fiyatlarının fahiş olduğu, çoğunlukla istedikleri malzemeleri bulamadıklarını ya da fahiş fiyata satıldığı için alamadıklarını, bazı malzemelerin elde tutulup fiyatı artınca satıldığını, bazı hijyen malzemelerinin talep edilmesine rağmen kantine getirilmediğini, pul ve ped fiyatlarının çok fahiş olduğunu,
- Eskiden 2 ayda 1 verilen temizlik malzemelerinin kuruma gelmesine rağmen uzun bir süredir mahpuslara dağıtılmadığını,
- Mahpusların 3. Kişi olarak 3 kişilik sahip oldukları ziyaretçi hakları konusunda da bildirdikleri ziyaretçilerin kabul edilmediği, ziyaretçi olarak eklenmesini istedikleri isimler hakkında tahkikat yapıldığını, bu tahkikatların 6 ay ile 1 yıla yakın uzatılarak yapıldığı, incelemeler sonunda da taleplerinin reddedildiği belirtilmiştir. Tahkikat sürelerinin uzaması noktasında da gerekçe olarak; emniyet veya jandarmadan cevapların gelmediği ayrıca yine ret gerekçesi olarak da güvenlik sebebi olduğu kendilerine söylenerek mağdur edildiklerini,
- Ziyarete gelen ailelerin arama sırasında keyfiyete varacak şekilde zorluklar çıkarıldığını, bu sebeple aynı anda görüşe gelemediklerini, kimisinin görüş bitimine az bir süre kala girebildiği belirtilmiştir. Görüşçülerin kıyafetlerine renk kısıtlamasının

getirildiğini aktaran mahpuslar, 4 aylık bebeğin bir daha yeşil renk tişört ile getirilmesi halinde görüşüne izin verilmeyeceği uyarısı aldıklarını,

- Ağır hasta mahpuslar, hastalıkları sebebiyle yaşamlarını tek başlarına idame edememelerine rağmen Adli Tıp Kurumu'nca hazırlanan raporlar gerekçe gösterilerek tahliye edilmediği ifade edilmiştir. Şefika KANDAR isimli 63 yaşındaki mahpusun ayaklarında platin olduğu, Alzheimer hastalığının olduğu, merdivenleri dahi tek başına çıkamadığı belirtilmiştir. Sağlık durumları kötüleşmesine rağmen infazlarının ertelenmediğini ve cezaevinde sağlığa erişim hakkı başta olmak üzere uygun koşullar yaratılmadığını ifade etmişlerdir.

İşkence ve kötü muamele yasağını ihlal eden vakalara ilişkin tespitler şöyledir;

- 21 Mart 2023 Tarihinde Newroz kutlamalarına izin verilmesine rağmen Diyarbakır'da gerçekleştirilen Newroz kutlamasına katılmak isteyen yurttaşlara orantısız müdahaleler yapılmış, keyfi gözaltılar gerçekleştirilmiş, ayrımcı ve kötü muamele yapılmıştır. Kadın arama noktalarında taciz boyutuna varacak şekilde ince aramalar gerçekleştirildiği, ayakkabı içi ve iç giyime varacak kadar ince arama yapıldığı ve kadınların ulusal kıyafetleri sebebiyle alana alınmadığı tarafımızca gözlemlenmiştir.
- 25 Nisan 2023 tarihinde Diyarbakır merkezli başlatılan operasyon kapsamında 10'u kadın 25 avukat ve sanatçı, gazeteci ve siyasetçilerin içinde olduğu 50'den fazla kadın gözaltına alındı. Avukatların bürolarında avukatların mesleki faaliyet kapsamında takip ettikleri dosyalarına ve suçlama konusuyla ilgisi bulunmayan şahsi eşyalarına el konuldu. Yargılanan avukatlar savcılık ifadelerinin alınmasından sonra, adliye nezarethanesine götürüldü. Burada yaklaşık 8 saat boyunca, savcılığın haklarındaki kararını beklediler.
- 9 Ekim 2023 tarihinde Koşuyolu parkında yapılan basın açıklamasına katılan çoğu yaşlı ve hasta olan 30 kadın işkence ve kötü muameleyle gözaltına alındı. Bu kişilerden Zekiye Ilbasan adlı siyasetçi bir kolluk kuvveti tarafından göğüsleri sıkılarak ve darp edilerek kolluğun hem cinsel hem fiziki saldırısına maruz bırakılarak gözaltına alındı. Akabinde tutuklanan Zekiye Ilbasan Diyarbakır Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna götürülerek orada da çıplak aramaya maruz bırakıldı.

4. ÖNERİLER VE TALEPLER

Kadına, çocuğa ve LGBTİ+ lara karşı gerek kamusal gerek özel aklardaki şiddetin her türünü kınayarak;

- Kadının yaşam hakkının önüne geçen her türlü eşitsizlik, adaletsizlik ve engelin ortadan kaldırılması için devletin, iktidar ve muhalefeti oluşturan tüm siyasi aktörlerin sorumluluk alması gerekmektedir.
- 6284 Sayılı Kanun'un etkili bir şekilde uygulanabilmesi devletin, kadına yönelik şiddetle mücadeleyi ilke olarak belirlemesi ve bu nedenle, kadın alanında çalışan derneklerin üye ve yöneticilerine yönelik yargı tacizi sona erdirilmeli ve devlet, kadın cinayetlerine yönelik acil eylem planı oluşturarak asıl görevini hatırlamalıdır.
- İktidar mevcut kaynaklarını kullanarak LGBTİ+'ların alanlarını kısıtlamakta, derneklerini kapatmakla tehdit etmekte ve düzenledikleri "Aile Çalıştayları" ile kadınlara ve LGBTİ+'lara karşı nefreti ve ayrımcılıkları beslememelidir.
- Şiddet mağduru kadınların adli ve idari makamlara yaptığı başvurular ivedi olarak takip edilmeli, kısa süreli işlevsiz koruma tedbiri kararları verilmemeli ve bu alanda çalışan kamu görevlilerinin toplumsal cinsiyet eşitliği, nefret ve ayrımcılıkla mücadele gibi konularda kapasiteleri artırılmalıdır.
- Daha önce hazırladığımız raporlara da yansıyan, kamu personelinin "şikâyetten vazgeçirme", "uzlaştırma" gibi davranışları sona erdirilmelidir. Öte yandan barınma ihtiyacı olan kadınlar evlerine geri gönderilmemeli sosyal tesis, yurt gibi mekânlar acilen gerekli tedbirler alınarak kadınların kullanımına açılmalı, sadece kadına yönelik şiddet başvuruları alan ve 7/24 çalışan bir hat oluşturulmalıdır. LGBTİ+ arın sığınma evine alınmasıyla ilgili özel önlemler geliştirilmeli ve bu konuda ayrımcı tutumlardan vazgeçilmelidir.
- Cinsel istismar ile mücadelede sürdürülebilir bir çocuk koruma politikası ve bu kapsamda işleyen bir çocuk koruma sistemi oluşturulması gerekmektedir. Bu kapsamda toplumsal bilinç artırılmalı, tüm aktörlerin organize bir şekilde çalışması sağlanmalı, cinsel istismar ihbar hatları

oluşturulmalı, adalet mekanizması içerisinde yer alan profesyonellerin yeterlikleri artırılmalı, önleyici ve koruyucu tedbirlerin etkin uygulanması sağlanmalıdır.

- Yargılama süreçlerindeki bürokratik işlemler mağdurlar açısından azaltılmalıdır. Tüm hastanelerde şiddet vakaları için ayrı birim ve alanlar açılmalı ve burada özel sosyal hizmet ve ruh sağlığı uzmanları görevlendirilmelidir. Şiddet mağdurunu hastaneye getiren kolluk kuvvetleri, hastane polisi ve hastane özel güvenliğinin hekimlik uygulamalarına yönlendirici müdahalelerde bulunmasının önü kesilmelidir.
- Adli mekanizmalar ve sağlık alanındaki tüm personelin şiddet vakalarına yaklaşımında bilinçlendirilmesi ve durumun takip edilmesi gerekmektedir.
- Mahpuslara yaşatılan işkence ve kötü muamele uygulamalarından derhal vazgeçilmeli, mahpuslara uluslararası hukukun emrettiği şekilde insana yaraşır bir muamele gösterilmelidir. Mahpusların mahremiyet hakkı korunmalıdır. Mahpusların sağlığa erişim haklarının sağlanması, koruyucu sağlık hizmetlerine önem verilmesi, hastalığı olanların tedavi olanaklarından yararlanmaları için gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. Devletin özellikle hasta mahpusların hapis hane koşullarında hayatını devam ettirmesine yönelik ATK'nın bilimsellikten uzak raporlarını esas almak yerine yaşam hakkı ve sağlığa erişim hakkı ihlallerinin önüne geçecek hukuki düzenlemelerde bulunması gerekmektedir.
- İdare ve gözlem kurullarının soyut, hukuki değerlendirmeden uzak ve yetki sınırlarını aşan değerlendirmeleri sebebiyle kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı ihlal edilen mahpuslar açısından ivedilikle gerekli tedbirlerin geliştirilmesi ve hukuki düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.
- Şiddete maruz kalan veya şiddet tehdidi altında bulunanların her türlü desteği tüm mekanizmalarda ve aşamalarda anadiliyle alabilmesi için tüm koşulların sağlanmalıdır.
- Nefret söyleminin üst düzey yöneticiler tarafından sahiplenilmesi, LGBTİ+ların adalete erişiminde ciddi zorluklara neden olmaktadır.

LGBTİ+'ların adalete erişimi, adli kurumlarda (karakol, mahkeme vb.) meydana gelen ayrımcılığın önlenmesi, insan hakları alanında faaliyet yürüten kurumların adli süreçlere doğrudan katılımı ile gerçekleşebilir. Bu sebeple kamu kurumları onarıcın adaletin tesisi ve cezasızlıkla mücadele açısından öncelikle LGBTİ+ varoluşunu tanıyarak açıkça "cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ayrımcılığı ile mücadele etme" ilkesini benimsemelidir.

- Dijital şiddet konusunda farkındalığın artırılması için çalışmaların yapılmalıdır.
- Kadınlar ve kadın hakları ile ilgili kararlar alınırken kadın alanında çalışan sivil toplum kuruluşları, dernek, meslek örgütleri ve bu alanda çalışan oluşumlar sürece etkin bir şekilde dâhil edilmelidir.
- Toplumda kadına yönelik şiddeti olumlayan ayrımcı, cinsiyetçi ve aşağılayıcı bir dilin kullanılmaması; başta otorite kabul edilen kişiler ve medya olmak üzere toplumun her kesiminde bu dilin kullanılmasının önüne geçilmesi sağlanmalıdır.
- ŞÖNİM'lerde istihdam edilen personelin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda bilgilendirilmesi kadınların yapmış olduğu barınma başvurularında ikinci kez mağduriyeti engelleyeceği gibi şiddete maruz kaldığı yere gitmesine de engel olacaktır. Kayyım politikalarıyla işlevsiz hale getirilen sığınaklar bir an önce aktifleştirilmeli ve sığınakların sayısı ihtiyacı karşılayacak seviyeye çıkarılmalıdır.
- Eğitim öğretim kademelerinde toplumsal cinsiyet eşitliğine dair dersler zorunlu olarak müfredata eklenmelidir.
- Kadın istihdamında esnek-güvencesiz, kayıt dışı çalışma ve taşeron çalışmaya son verilmelidir.
- İşbaşı ve hizmet içi eğitimlerde toplumsal cinsiyet eşitliği ve ayrımcılığın önemli bir başlık olarak yer alması gerekmektedir.
- Tüm kamu kurumlarında ve ortak mekânlarda, ücretsiz kreş, gündüz bakım evleri ve emzirme odaları kurulmalıdır.
- Yargı makamlarının keyfi hukuka aykırı kararları, yargı taciziyle tüm yurttaşların hukuki güvenliğini ve hak arama çabalarını tehdit eder bir mesele haline gelmiştir. Bu sebeple de yargı makamlarını etkileyen siyasi

iktidar yetkililerini, Siyasi faaliyetlerde bulunma hakkının, düşünce ve ifade özgürlüğünün, demokratik hukuk ilkelerinin gereği olarak; hukuka aykırı tutumlarından ve politikalarından vazgeçmesi gerekmektedir.

- Özel savaş politikaları kapsamında yürütülen ve özellikle kadınları, gençleri hedef alan politikalar son bulmalı, Kürt meselesi barışçıl ve demokratik yollarla çözüme kavuşturulmalıdır.
- Çocukların yaşam haklarına yönelik ihlallerin önüne geçilmesi için hak odaklı barışçıl politikaların yürütülmesidir.
- Çocuk hak ihlali faillerinin taşıdıkları kimliklerden bağımsız olarak haklarında ivedi, etkin ve adil bir yargılama yapılmalı, çocuklar açısından onarıcı adaletin sağlanması ile yaşanacak benzer ihlallerin önüne geçilmelidir.
- Çocukların eğitim, ifade özgürlüğü, kendi kültürünü yaşatma ve kendi dilini özgürce kullanma haklarını içeren Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair sözleşmenin 17-29-30. Maddelerindeki çekinceleri bir an önce kaldırılmalı, çocukların kendi dillerinde gelişmesi için uluslararası standart yakalanmalıdır.
- Çocuk işçiliğinin önüne geçilmesi için "82 No'lu En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesi"nin gereği yerine getirilmelidir. İlgili kurum ve yetkililer çocuk işçiliği ile mücadelede denetim ve önleme sorumluluklarını yerine getirmelidir.
- Devlet ve özel kurumlarda çocuklarla çalışan tüm görevlilere çocuk hakları eğitimi verilmelidir.
- Çocukların şüpheli ölümleri ile ilgili etkin ve adil bir soruşturma yapılmalı, şüpheli çocuk ölümlerinin önüne geçebilmek için etkili politika üretilmelidir.
- Cinsel istismarın önlenmesi için öncelikle Lanzarote Sözleşmesinin gereği yerine getirilmeli, okullarda cinsel eğitim ve cinsel istismardan korunma eğitimleri ders programlarına eklenmelidir. İstismar mağduru çocuklarla, sonraki aşamalarda diyalog geliştirmesi gereken kamu görevlilerine çocukların örselenmesini engelleyecek eğitimler verilmelidir.

- Cinsel şiddet mağduru çocuklar için şiddet olayı sonrası psikolojik destek verilmeli ve mağdurun şiddet izlerinin giderilmesi sağlanmalıdır.
- Çocukların gözaltında, gözaltı yerleri dışında ve hapishanelerde maruz kaldığı işkence ve kötü muamele açısından idari ve adli soruşturmalar yürütülmelidir.

Yukarıda tespit ettiğimiz hak ihlalleri ve yapmış olduğumuz kapsamında devleti yükümlülüklerini yerine getirmeye davet ediyoruz. Bizler Mirabel Kardeşlerden miras aldığımız ruhla mücadeleye devam edeceğimizi 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü vesilesiyle bir kez daha deklare ediyoruz.

5. HAZIRLAYANLAR

DİYARBAKIR ŞİDDETLE MÜCADELE AĞI

1. DİYARBAKIR BAROSU LGBTİ+ HAKLARI KOMİSYONU
2. DİYARBAKIR BAROSU KADIN HAKLARI MERKEZİ
3. ÖHD DİYARBAKIR ŞUBESİ KADIN KOMİSYONU
4. İHD DİYARBAKIR ŞUBESİ KADIN KOMİSYONU
5. SHU-DER DİYARBAKIR ŞUBESİ
6. KESK AMED KADIN MECLİSİ
7. TMMOB İL KADIN KURULU
8. DTO KADIN KOMİSYONU
9. ROSA KADIN DERNEĞİ
10. DAKAH-DER

6. KAYNAKÇA BAŞVURUCU VERİLERİ (2021-2022)

- Rosa Kadın Derneği,
- Diyarbakır Barosu Kadın Hakları Merkezi,
- Diyarbakır Barosu LGBTİ+ Hakları Komisyonu,
- Diyarbakır Barosunu Çocuk Hakları Merkezi
- İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi Kadın Komisyonu
- Dayanışmanın Kadın Hali Derneği

7. DEĞERLENDİRME

- Rosa Kadın Derneği,
- Diyarbakır Barosu Kadın Hakları Merkezi,
- Diyarbakır Barosu LGBTİ+ Hakları Komisyonu,
- Diyarbakır Barosunu Çocuk Hakları Merkezi
- İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi Kadın Komisyonu
- Dayanışmanın Kadın Hali Derneği
- Özgürlük için Hukukçular Derneği Diyarbakır Şubesi Kadın Komisyonu,
- KESK Amed Kadın Meclisi (Eğitim-Sen, SES, Tüm Bel-Sen-Haber Sen)
- Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Diyarbakır Şubesi